

RAPPORT 2022

Utvecklad uppföljning av statsbidrag och särskilda medel i yrkeshögskolan

PUBLICERAD: 2022-10-12

UPPDATERAD: –

DNR: MYH 2022/3385 ISBN:

978-91-89163-67-6

Myndigheten för yrkeshögskolan

Sammanfattning

Inom ramen för denna återrapportering ska Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) redogöra för hur en utveckling av den uppföljning som görs av användningen av stödet till yrkeshögskolan i form av statsbidrag och särskilda medel i enlighet med myndighetens instruktion¹ utformas. Uppföljningen ska på ett tydligt sätt visa yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter och när det gäller intäkterna specificera eventuell medfinansiering från såväl arbetslivet som andra finansiärer. Uppföljningen ska utformas så att den kan utgöra underlag för produktion av statistik. Av redovisningen ska framgå myndighetens förslag till hur den utvecklade uppföljningen av kostnader och intäkter inom yrkeshögskolan ska genomföras och en tidsplan för genomförandet.

I arbetet med detta regeringsuppdrag har MYH fört dialog med Statistiska Centralbyrån (SCB), utbildningsanordnarnas företrädare: Yrkeshögskoleförbundet och Almega Utbildningsföretagen samt med andra bidragsgivande myndigheter som bland annat fördelar statsbidrag med krav på medfinansiering från annan part.

SCB önskar följa upp varje pågående utbildningsomgång årligen i syfte att presentera nationell och internationell statistik. Det skulle innebära att omkring 3 300 enkäter ska besvaras varje år – givet yrkeshögskolans nuvarande dimensionering.

Denna metod för uppföljning svarar inte direkt mot MYH:s behov av att kunna följa upp avslutade utbildningarnas kostnader och intäkter i syfte att bedöma hur väl schablonnivåerna för statsbidraget motsvarar faktiska kostnader samt för att kunna bedöma graden av medfinansiering för en specifik utbildning.

MYH kan konstatera att SCB har statistikansvar för yrkeshögskolan och förfogar över det rättsliga stöd som krävs för att genomföra uppföljningar av kostnader och intäkter för produktion av statistik på det sätt som man önskar.

MYH presenterar i denna återrapportering två alternativa förslag till uppföljning. Båda har sina för- och nackdelar. Inget av förslagen överensstämmer till fullo med de önskemål som SCB har för att framställa nationell och internationell statistik. Det första förslaget går ut på att utbildningsanordnaren årligen deltar i uppföljning av de samlade kostnaderna och intäkterna för unika utbildningsnummer (cirka 1 300) – inte uppföljning för samtliga pågående utbildningsomgångar. Detta förslag minskar utbildningsanordnarnas uppgiftslämnarbörda eftersom det omfattar en betydligt mindre mängd enkäter. Denna metod skulle kunna fungera för att framställa statistik och möjliggöra tidsserier. Både SCB:s förslag och detta förslag riskerar dock att medföra ett stort bortfall. Det beror på att utbildningsanordnare, vars utbildningar inte längre har ett beslut om att ingå i yrkeshögskolan, inte är skyldiga att delta i den uppföljning som MYH initierar.

Det andra förslaget går ut på att en utbildning följs upp efter det att minst två utbildningsomgångar är avslutade och att minst en utbildningsomgång kvarstår inom ramen för gällande beslut. I detta fall bedöms bortfallet bli relativt begränsat eftersom de utbildningarna som följs upp alltså omfattas av ett beslut om ytterligare utbildningsomgångar. Även utbildningsanordnarnas uppgiftslämnarbörda väntas bli begränsad då det inte är tänkt att denna uppföljning ska göras årligen.

SCB har till myndigheten svarat att man förordar det första av de två förslagen som MYH presenterar.

Valet av uppföljningsmodell har konsekvenser för vilken information man får ut av uppföljningen och hur pass användbar den är. Den uppföljning som skulle ge MYH mest kunskap och en chans att utvärdera graden av medfinansiering, schablonnivåernas förhållande till faktiska kostnader, är en uppföljning som sker då flera utbildningsomgångar som är knutna till ett utbildningsnummer är avslutade.

¹ 9 § 1 förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan

Konsekvenserna av ett sådant förfarande bidrar dock inte till att skapa ett statistiskt underlag på aggregerad nivå och inte underlag för att skapa tidsserier fullt ut.

Under alla omständigheter förordar MYH att det genomförs en pilotverksamhet bland utvalda utbildningsanordnare i syfte att utveckla en ändamålsenlig modell för uppföljning av kostnader och intäkter innan uppföljningen sker i full skala. Detta i syfte att få möjlighet att i ett relativt småskaligt försök kunna justera och utveckla uppföljningsmodellen, så att den blir ändamålsenlig för alla parter. Ett sådant försök skulle kunna planeras och genomföras under andra halvan av 2023.

Sammantaget visar arbetet med detta uppdrag att det är tydligt att SCB:s behov av att genomföra uppföljning av yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter i syfte att skapa nationell och internationell statistik inte fullt ut sammanfaller med MYH:s behov av uppföljning av faktiska utbildningskostnader och arbetslivets medfinansiering.

Innehåll

1	Uppdraget	5
2	Syftet med att följa upp intäkter och kostnader	5
3	Genomförande av uppdraget.....	6
4	Bakgrund och genomförande av tidigare uppföljning	6
4.1	Uppföljning av kvalificerad yrkesutbildning.....	6
4.2	Organisationskommitténs förslag till uppföljning	7
4.3	SCB:s uppföljning av intäkter och kostnader.....	7
4.4	MYH:s stickprovsundersökning för uppföljning av kostnader för YH-program	8
4.5	Uppföljning av kostnader för genomförande av kurser i yrkeshögskolan	9
5	Uppföljning av statsbidrag i andra myndigheter	10
5.1	Skolverket	10
5.2	Ekonomistyrningsverket	11
5.3	Statens kulturråd.....	11
5.4	Vinnova.....	12
6	Utbildningsanordnares uppföljning	13
6.1	Större, privat utbildningsanordnare	13
6.2	Kommunal utbildningsanordnare	14
6.3	Mindre, privat utbildningsanordnare.....	14
7	Rättsläget.....	15
8	Avstämning med externa intressenter	16
9	Förslag till uppföljningsmodell, genomförande och tidplan.....	16
9.1	Vad bör följas upp?	17
9.1.1	Uppföljningen av offentliga utbildningsanordnare.....	17
9.2	Stöd för uppföljning av medfinansiering	17
9.3	Vilka objekt ska följas upp och med vilken frekvens?.....	19
9.4	Två förslag som bedöms möjliga att genomföra	22
9.4.1	Förslag 1 – uppföljning av samlade kostnader och intäkter för pågående utbildningar.....	22
9.4.2	Förslag 2 – uppföljning av utbildningar som slutfört minst två utbildningsomgångar.....	23
9.5	Genomförande av uppföljning	24
9.6	Tidplan för införande	25
9.7	Sammanfattande konsekvenser av förslagen till uppföljning.....	25
	Bilaga 1. Enkätunderlag	28
	Bilaga 2 Budgetmall för ansökan över schablon	29

1 Uppdraget

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ska förbereda en utveckling av den uppföljning som görs av användningen av stödet till yrkeshögskolan i form av statsbidrag och särskilda medel (jfr 9 § 1 förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan). Uppföljningen ska på ett tydligt sätt visa yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter och när det gäller intäkterna specificera eventuell medfinansiering från såväl arbetslivet som andra finansiärer. Uppföljningen ska vidare utformas så att den kan utgöra underlag för produktion av statistik. När det gäller denna del av uppdraget ska myndigheten inhämta synpunkter från Statistiska centralbyrån (SCB). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 20 oktober 2022. Av redovisningen ska framgå myndighetens förslag till hur den utvecklade uppföljningen av kostnader och intäkter inom yrkeshögskolan ska genomföras och en tidsplan för genomförandet.

2 Syftet med att följa upp intäkter och kostnader

MYH har uppfattat att det huvudsakliga syftet för att genomföra uppföljning av yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader är att det saknas underlag för yrkeshögskolan för såväl den nationella som den internationella rapporteringen av utbildningsväsendets kostnader. Med ny statistik om intäkter och kostnader för yrkeshögskolan förväntas den nationella och internationella redovisningen förbättras. Det finns ett behov av att redovisa de totala offentliga kostnaderna för yrkeshögskoleutbildning (YH).

För närvarande finns endast uppgifter om storleken på det statsbidrag som MYH årligen har betalat ut till utbildningsanordnare som bedriver yrkeshögskoleutbildning. För 2021 betalades drygt 3,4 miljarder kronor ut till yrkeshögskoleutbildningar. Genomsnittskostnaden för en årsplats i yrkeshögskolan är cirka 67 000 kronor. Det finns i nuläget inga detaljerade uppgifter om vad medfinansieringen från arbetslivet omfattar när det gäller yrkeshögskoleutbildning.

Om dessa uppgifter skulle ingå i statistiken, skulle det förbättra statistiken avsevärt. En viktig statistikkälla är OECD:s *Education at a Glance* (EAG), där det bland annat finns uppgifter om offentlig och privat finansiering av utbildning.² I dagsläget är det endast ett fåtal länder som rapporterar in någon medfinansiering från privata finansiärer. Den medfinansiering som inrapporteras härrör primärt från studerandeavgifter. Ett syfte skulle, enligt SCB, kunna vara att Sverige bör bidra till att göra rapporteringen så komplett som möjligt. Denna statistik är dock inte fördelad på några kostnadsposter utan omfattar endast totalbelopp och enligt SCB bör uppgifterna samlas in årligen.

För MYH:s vidkommande är det huvudsakliga syftet med att följa upp intäkter och kostnader för yrkeshögskoleutbildning att få en bild av vad en genomförd utbildning kostar. Detta för att få information om huruvida de schablonnivåer som betalas ut per årsplats är rimliga. Vidare kan MYH genom uppföljningen jämföra kostnader för utbildningar till samma yrkesroller, jämföra kostnader för utbildningar inom samma utbildningsinriktning mot bakgrund av studieform och geografisk placering med mera.

² [Education at a Glance 2021 : OECD Indicators | Education at a Glance | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2021)

För att en sådan uppföljning ska vara användbar, krävs att det går att följa upp avslutade utbildningsomgångar inom ramen för ett beslut om beviljande. MYH har dock i dagsläget inte behov av att göra en sådan uppföljning årligen.

Även MYH har ett behov av att följa upp graden av medfinansieringen från arbetslivet. Detta eftersom myndigheten vid sin fördelning av statsbidrag ska ta hänsyn till i vilken grad arbetslivet är med och finansierar utbildningen. Vid beräkningen av statsbidraget ska myndigheten beakta hur det ekonomiska ansvaret delas mellan staten, arbetslivet och andra finansiärer.³

Det är dock först i samband med att en utbildningsanordnare ansöker om att få fortsätta att bedriva en viss utbildning som det finns uppgifter om i vilken grad som arbetslivet verkligen har varit med och finansierat utbildning. Därför skulle en sådan uppföljning behöva ske först då utbildningen har genomförts med en eller ett par utbildningsomgångar.

3 Genomförande av uppdraget

En enhetsövergripande arbetsgrupp på MYH har arbetat med uppdraget, vilket har inneburit inläsning av tidigare åiterrapporter och resultat av genomförda uppföljningar. Gruppen har också valt att söka information om hur några andra relevanta myndigheter genomför uppföljning av kostnader och medfinansiering.

Myndigheten har även träffat tre utbildningsanordnare för att föra dialog om hur deras förutsättningar är att lämna relevanta uppgifter om kostnader, intäkter och medfinansiering till MYH.

Myndigheten har även inhämtat synpunkter från SCB både skriftligt och muntligt. MYH har också träffat Yrkeshögskoleförbundet och Almega Utbildningsföretagen för att informera om arbetet med uppdraget och inhämta deras synpunkter.

4 Bakgrund och genomförande av tidigare uppföljning

Här redogörs för de förslag till kostnadsuppföljning som bland annat presenterats i förarbeten inför bildandet av yrkeshögskolan samt de försök att följa upp yrkeshögskoleutbildningars kostnader som har genomförts under de senaste 15 åren.

4.1 Uppföljning av kvalificerad yrkesutbildning

Riksrevisionen lämnade i en rapport till regeringen 2006 kritik mot att föregångaren till MYH – Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning (KY-myndigheten) – inte följde upp de faktiska kostnaderna för KY-utbildningar.⁴ KY-myndigheten fick i regleringsbrevet 2007 i uppdrag att lämna förslag på vad som krävs för att statsbidraget ska kunna fördelas på grundval av faktiska kostnader och föreslå ett system för uppföljning av dessa.⁵ Uppdraget redovisades i september 2007.⁶ Myndigheten granskade bland annat möjligheterna och konsekvenserna av att följa upp faktiska kostnader mot verifikat. Förebilden var ESF-rådets granskningsmodell vid beviljande, utbetalning och uppföljning av projektstöd från EU-kommissionen. KY-myndigheten beräknade att om ESF-modellen infördes i sin helhet skulle det, till följd av den individuella och avsevärt grundligare bedömningen, kräva ett 50-tal administrativa tjänster. Vid tidpunkten beräknades detta till en merkostnad på närmare 40 miljoner kronor årligen.

³ YHF, 5 kap. 5 § och 5 kap. 6 §

⁴ RiR 2006:13

⁵ (U2006/9555/BIA/SV)

⁶ Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, dnr 2007/1245

4.2 Organisationskommitténs förslag till uppföljning

Organisationskommittén, som föregick inrättandet av MYH 2009, konstaterade att en väsentlig del av ett bidragssystem är uppföljningen av dess utfall och relevans.⁷ Kommittén bedömde att det inte var troligt att en reguljär och kontinuerlig uppföljning av statsbidragsanvändningen hos varje utbildning skulle vara möjlig att genomföra. Det bedömdes medföra så stora administrativa insatser att värdet skulle kunna ifrågasättas.

Däremot skulle det kunna vara rimligt att under respektive kalenderår genomföra riktade uppföljningar av statsbidragsanvändningen mot ett utbildningsområde, inriktning eller enligt annan indelning som myndigheten bestämmer. Uppföljningar bransch- eller yrkesområdesvis skulle kunna ge en bild av vad som är rimliga bidragsberättigade kostnader inom området och vad som är relevanta utbildningsupplägg.

Ett annat förslag som organisationskommittén förordade var att MYH alltid skulle göra en ekonomisk uppföljning av de utbildningar som är i färd med att avsluta sin första utbildningsomgång och därutöver stickprovsvis följa upp övriga utbildningar.⁸ Detta skulle också ge en bild av huruvida bidragen utnyttjas till det de ska. Rutinerna inom myndigheten skulle vara sådana att resultaten av uppföljning skulle återföras till de handläggare som bedömer ansökningar. Bedömning av relevant bidragsanvändning menade man har också en stark koppling till inspektion eller tillsyn av utbildningar på plats. Det bedömdes vara en mycket viktig koppling eftersom det är då det kan visas om den uppgivna utbildningsmodellen i verkligheten motsvarar och innehåller det som bidraget har varit avsett för.

4.3 SCB:s uppföljning av intäkter och kostnader

Sedan 2018 har Statistiska Centralbyrån (SCB) statistikansvar för yrkeshögskoleutbildning. I den officiella statistiken ingår att redovisa intäkter och kostnader för yrkeshögskolan inklusive medfinansiering. SCB gjorde 2019 ett försök att följa upp utbildningsanordnarnas intäkter och kostnader för yrkeshögskoleutbildningar som pågått någon gång under 2018.

I utformningen av blanketten som utbildningsanordnarna skulle fylla i bestämdes det att uppgifter för lönekostnader och medfinansiering samt medfinansieringens ägarkontroll skulle inkluderas. I övrigt utgick blanketten i stort efter den budget⁹ som utbildningsanordnaren lämnar in i samband med ansökan om statsbidrag för att bedriva YH-utbildning.¹⁰ Dessa uppgifter skulle i sin tur lämnas för varje specifik utbildning och omgång. I mån av tillräckligt hög andel inkomna svar var förhoppningen att statistik för utbildningarna skulle kunna redovisas på olika aggregerade nivåer utifrån exempelvis län eller utbildningsområde.

Ett övergripande syfte var att fylla det behov som finns i dagens internationella rapportering, där uppgifter rapporteras för Sverige till OECD om samtliga skolformer. För yrkeshögskolan rapporteras bara den del som avser de statsbidrag som MYH betalar ut. SCB:s intention med undersökningen var att komplettera uppgifterna och ge en mer komplett bild av vad det kostar att bedriva yrkeshögskolan. Undersökningen, som omfattade cirka 200 utbildningsanordnare pågick under tre månader. Svarsfrekvensen var mycket blygsam och hamnade efter påminnelse till slut på knappt 6 procent.¹¹

⁷ Utredningen om bildandet av Myndigheten för yrkeshögskolan (U 2008:12)

⁸ Ibid, sidan 110

⁹ Sedan 2020 behöver inte utbildningsanordnarna lämna in någon budget annat än om de söker bidrag utöver schablonnivån.

¹⁰ SCB: Konsekvensutredning avseende föreskrifter om skyldighet för utbildningsanordnare att lämna uppgifter om yrkeshögskolans intäkter och kostnader, A2020/2009

¹¹ Ibid, sidan 2

Den återkoppling som SCB fick från utbildningsanordnarna var blandad. Vissa utbildningsanordnare ansåg inte att det fanns någon större problematik med att ta fram uppgifterna, men medgav att det alltid krävs viss uppskattning då det finns kostnader som inte direkt kan hänvisas till en specifik utbildning. Andra ansåg att det var helt omöjligt och behäftat med enorm uppgiftslämnarbördan då uppgifterna inte alls gick att hämta ur befintliga ekonomiska system. Av de utbildningsanordnare som SCB kontaktade uppgav flertalet att de inte lämnade uppgifter på grund av att undersökningen var frivillig samt att undersökningen uppfattades vara förknippad med stor tidsåtgång.

När frågan ställdes om vilka uppgifter som skulle vara möjliga att ta fram hos utbildningsanordnarna, så var i stort sett samtliga överens om att det var möjligt att ta fram uppgifter om kostnader för undervisning, lokaler och lön. Hos vissa utbildningsanordnare belystes problemet att särskilja kostnader mellan olika utbildningsomgångar.

I ett remissyttrande från Yrkeshögskoleförbundet, som härrör till testet, angavs att det skulle medföra stor osäkerhet och vara tidskrävande om utbildningsanordnarna ska försöka sätta exakta siffror på medfinansiering som sker i form av engagemang i exempelvis ledningsgruppsarbete och föreläsningar, hjälp med marknadsföring och utrustning med mera.¹²

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) motsatte sig i ett yttrande genomförandet av förslaget om en separat insamling av uppgifter kring yrkeshögskolans intäkter och kostnader.¹³ Motiven för detta var att SKR bedömde att värdet av en insamling för ett så litet område inte stod i proportion till den höga uppgiftslämnarbördan samt att uppgiftslämnarna inte skulle ha rimliga förutsättningar att lämna efterfrågade uppgifter med tillräcklig precision och kvalitet för att kunna generera adekvat statistik. I det fall att SCB avsåg att gå vidare med förslaget menade SKR att en fortsatt utredning skulle behövas göras kring möjligheten och effekterna av att införliva undersökningen i Räkenskapssammandraget¹⁴ och då acceptera att vissa uppgifter inte kommer att kunna erhållas.

Efter inkomna synpunkter och mot bakgrund av den låga svarsfrekvensen, konstaterade SCB att det krävdes förändringar dels genom att utfärda föreskrifter om uppgiftslämnarplikt, dels genom att förändra blankettens innehåll och minska antalet uppgifter som ska besvaras.

SCB gjorde en omarbetning och förenklade frågeunderlaget betydligt. Dock prövades aldrig det nya underlaget i en ny uppföljning av intäkter och kostnader. Sammantaget beräknade SCB att det skulle krävas cirka 60 minuters arbete för en utbildningsanordnare att besvara en enkät för en pågående utbildningsomgång.¹⁵

4.4 MYH:s stickprovsundersökning för uppföljning av kostnader för YH-program

Under 2020 identifierades behovet av uppföljning av de schablonnivåer för statsbidrag som tillämpas inom yrkeshögskolans program.¹⁶ Det beslutades att en första uppföljning

¹² Yttrande Yrkeshögskoleförbundet.pdf

¹³ SKR:s dnr 21/00126

¹⁴ Räkenskapssammandraget (RS) är en årlig insamling av ekonomiska uppgifter från samtliga kommuner. Syftet med RS är att på kommun- och riksnivå få en tillförlitlig information om kommunernas ekonomi, både nuläge och utveckling. (Källa SCB)

¹⁵ SCB: Konsekvensutredning avseende föreskrifter om skyldighet för utbildningsanordnare att lämna uppgifter om yrkeshögskolans intäkter och kostnader, A2020/2009, sidan 7

¹⁶ MYH, dnr 2020/5912, program benämns de YH-utbildningar som omfattar 100 YH-poäng och mer.

skulle genomföras som ett slags pilotprojekt med start i november 2020. Uppföljningen omfattade utbildningsanordnarnas faktiska kostnader för att genomföra en specifik utbildningsomgång kopplat till det statsbidrag som rekviderats.

Ernst & Young fick uppdraget och i överenskommelsen som träffades med Ernst & Young skulle uppdraget omfatta granskning av finansiella sammanställningar, granskning av utdrag från utbildningsanordnarnas redovisning samt stickprovsgranskning av verifierationer.

Samtliga utbildningsanordnare i urvalet skickade in en finansiell sammanställning med kostnaderna för den utvalda utbildningsomgången. När det gäller de underlag som begärdes in för att verifiera dessa kostnader var det stora skillnader i utbildningsanordnarnas redovisning. De flesta utbildningsanordnare hade inte särredovisat sina kostnader för enskilda utbildningsomgångar eller utbildningar. Dessa utbildningsanordnare hade därför inte kunnat ta fram en huvudbok och verifierationslista för den utvalda utbildningsomgången. I vissa fall hade Ernst & Young kunnat nå en tillfredsställande grad av verifiering ändå genom att utbildningsanordnaren haft särredovisning av vissa kostnader, till exempel konsulter och sedan kunnat visa fördelningsnycklar för personal, lokaler och drift.

Av rapporten från Ernst & Young framgår det att av de 14 granskade utbildningarna, så hade man kunnat hänföra större delen av kostnaderna i den finansiella sammanställningen till utbildningsanordnarens redovisning i 6 utbildningar. I dessa fall hade man också kunnat välja ut ett stickprov av verifierationer som anordnarna kunnat redovisa ett fullständigt underlag kring. Av rapporten framgår också att det i 8 utbildningar inte hade gått att verifiera kostnaderna i utbildningsanordnarnas finansiella sammanställning.

MYH gjorde därför bedömningen att uppgifterna i dessa sammanställningar bör betraktas som uppskattningar och därför minskade tillförlitligheten i uppföljningens resultat. Verifieringen av kostnader bedömdes inte ha något samband med om det handlade om en privat eller offentlig utbildningsanordnare. Hälften av utbildningarna med verifierade kostnader bedrevs av privata utbildningsanordnare och den andra hälften av offentliga anordnare.

Ernst & Youngs slutsats var att utbildningsanordnarna har skilda rutiner för redovisning och ekonomisk uppföljning. I redovisningen av uppdraget rekommenderades MYH att ställa krav på utbildningsanordnare att särredovisa kostnader för att möjliggöra ekonomisk uppföljning.

4.5 Uppföljning av kostnader för genomförande av kurser i yrkeshögskolan

Efter införandet av kurser i yrkeshögskolan genomförde MYH en uppföljning av 25 utbildningar som pågått under 2020.¹⁷ I denna uppföljning begärde myndigheten inte att utbildningsanordnarna skulle verifiera sina kostnader med kvitton, fakturor, lönespecifikationer med mera. Syftet med uppföljningen var att få en bild av om de schablonnivåer som MYH valt att använda för kurser och kurspaket var rimliga.

Det klart dominerande kostnadsslaget i de inskickade redovisningarna var undervisningskostnader/konsulter, som stod för drygt 42 procent av de totala kostnaderna. Egen personal hade anordnarna använt i mycket liten utsträckning till undervisning, denna post summerade endast till 7 procent av de totala kostnaderna. MYH kunde också notera att utbildningsanordnarna inte lagt några anmärkningsvärt stora belopp på marknadsföring eller antagningsprocessen.

¹⁷ MYH, dnr 2019/5267

Bland de offentliga anordnarna hade 57 procent av de totala kostnaderna lagts på undervisningskostnader/konsulter jämfört med 38 procent bland de privata anordnarna. De privata utbildningsanordnarna hade i stället spenderat lite mer på undervisning med egen personal, 9 procent jämfört med 2 procent bland de offentliga. I övrigt var det små avvikelser mellan de privata och offentliga anordnarna vad gäller fördelningen på kostnadsslag.

Tabell 1. Kostnadsslag som MYH valde att använda i uppföljningen av kostnader för kurser.

Undervisningskostnader egen personal
Undervisningskostnader konsulter
Övriga personalkostnader
Övriga konsultkostnader
Lokalhyra
Övriga lokalkostnader
Kostnader för antagningsprocessen
Administration/Overheadkostnader
Marknadsföring
Undervisningsmaterial
Utrustning

Resultatet av denna begränsade uppföljning visade att de undersökta utbildningarna hade en genomsnittlig överfinansiering på cirka 6 procent.

5 Uppföljning av statsbidrag i andra myndigheter

I det följande kapitlet beskrivs hur några andra myndigheter arbetar med uppföljning av lämnat statsbidrag och uppföljning av medfinansiering.

5.1 Skolverket

Skolverket betalar årligen ut cirka 25 miljarder kronor i statsbidrag och har framtagna rutiner och arbetssätt för både utbetalning och avstämning av statsbidrag. Skolverket tar oftast inte in uppgifter om kostnader systematiskt utan stödjer sig på officiell statistik när det gäller statsbidragshantering.

I de fall man behöver ta in uppgifter om statsbidrag finns en organisation som till största delen arbetar med uppföljning/kontroll och statistik. I underlaget för återrapportering arbetar man med mjuka värden och inte enbart belopp.

Skolverket har dessutom tydliga juridiska krav på sig att samla in den typen av statistik. För bland annat gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram framgår det i 5–6 §§ i Förordning (2011:947) om statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram att Skolverket ska följa upp statsbidraget och dess effekter samt att huvudmän som mottagit medel från Skolverket ska redovisa hur det har använts.

Ett annat exempel är bidrag för ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan som också har liknande bestämmelser (se 11 kap. 8–9 §§ Förordning (2014:854) om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning). För detta bidrag samlar

Skolverket in kostnader fördelade på personal, lokaler, läromedel och övrig utrustning, administration/overhead samt övriga kostnader som ska specificeras.

5.2 Ekonomistyrningsverket

Det utbetalas ungefär 14 miljarder kronor årligen från EU:s fonder med delad förvaltning i Sverige. Delad förvaltning innebär att EU-kommissionen har det övergripande ansvaret för fonderna, men medlemsstaten ansvarar för själva genomförandet av verksamheten. I Sverige har varje fond och program en förvaltningsmyndighet som beslutar om och utbetalar EU-bidrag till stödmottagare. De största fonderna är jordbruksfonderna (Jordbruksverket), regionalfonden (Tillväxtverket) och socialfonden (ESF-rådet). Ekonomistyrningsverket (ESV) är revisionsmyndighet för samtliga fonder och program med delad förvaltning.

Inom regionalfonden och socialfonden utbetalas EU-bidragen till största del mot faktiska kostnader i efterskott. Stödmottagaren ansöker först om att få starta ett projekt inom något av de målområden som finns. I sin ansökan måste de redovisa en budget fördelad på ett antal kostnadsslag. Under projektets gång ansöker sedan stödmottagaren löpande om utbetalning där de redovisar vilka faktiska kostnader de haft fördelat på samma kostnadsslag som i budgeten. I samband med ansökan om utbetalning behöver stödmottagaren också verifiera sina kostnader med utdrag från projektets redovisning (huvudbok och verifikationslista). Dessa uppgifter granskas av förvaltningsmyndigheten innan utbetalning sker och de kan också vid behov begära in verifikationsunderlag som fakturor och lönespecifikationer. Eventuella felaktigheter eller ej stödberättigade kostnader som upptäcks vid granskningen korrigeras innan utbetalning sker. Eftersom förvaltningsmyndigheterna får in detaljerade uppgifter löpande om vad EU-bidragen använts till behövs ingen separat process för uppföljning av kostnader.

Inom jordbruksfonderna finns det EU-bidrag som hanteras på samma sätt som inom regionalfonden och socialfonden. Den största delen av bidragen utbetalas inte mot faktiska kostnader utan avser olika former av arealbaserade bidrag för jordbruksmark. Stödmottagaren måste årligen ansöka om utbetalning av de olika bidrag man anser sig vara berättigad till. Förvaltningsmyndigheten kontrollerar sedan att stödmottagaren har brukat och skött jordbruksmarken utifrån de regler som finns för respektive bidrag. Någon granskning eller uppföljning av vad stödmottagaren använder EU-bidraget till sker inte eftersom detta inte är ett villkor för utbetalningen.

ESV granskar årligen samtliga fonder och program och rapporterar sina resultat till EU-kommissionen. Revisionen består i huvudsak av två delar, dels granskas och bedöms förvaltningsmyndigheternas interna kontrollsystem för hanteringen av EU-bidragen, dels görs statistiska urval av enskilda utbetalningar där granskning sker om utbetalningen varit korrekt utifrån respektive regelverk. De felaktiga belopp som hittas sammanställs till en felprocent som appliceras på hela fonden och kan leda till att medel måste återbetalas till EU-kommissionen. Revisionen bidrar till att EU-bidragen används till rätt ändamål, men det ingår inte i ESV:s uppdrag att göra andra typer av uppföljningar eller utvärderingar.

5.3 Statens kulturråd

Statens kulturråd har ett 50-tal olika bidrag som är möjliga att söka. Varje år delar myndigheten ut cirka 2,5 miljarder kronor inom dessa områden: litteratur, läsfrämjande och bibliotek, bild- och formkonst, museer, musik, teater, dans och nutida cirkus, Skapande skola samt nationella minoriteters kultur. Ofta krävs någon form av medfinansiering.

Alla som får bidrag måste följa de uppsatta villkoren. Bidragsmottagaren är skyldig att ge Kulturrådet information och svara på de frågor som Kulturrådet ställer i samband med uppföljningen. Det gäller både under och efter avslutad bidragsperiod. I övrigt ska den

som får bidrag bland annat kunna följa svensk lagstiftning och ta emot Kulturrådets medarbetare på besök för att visa upp verksamheten.

Redovisning av projektet eller verksamheten sker på en särskild blankett där både resultat/utfall ska beskrivas och kostnader och intäkter ska följas upp. I blanketten ska bland annat kostnader för löner, arvoden till externa aktörer, lokaler och marknadsföring uppges. Vidare ska intäkter redovisas. Förutom bidraget från Kulturrådet ska övriga statliga, regionala och kommunala bidrag samt eventuella EU-bidrag redovisas.

Granskningen av bidragsmottagarens redovisning görs av samma handläggare som handlagt ärendet om beviljande av det aktuella bidraget. Några verifikat begärs inte in. Som granskningsunderlag används också bidragsmottagarens årsredovisning.

5.4 Vinnova

Vinnovas uppdrag är att stärka Sveriges innovationsförmåga för att bidra till hållbar tillväxt. Myndigheten ansvarar för att bevilja cirka 3,5 miljarder kronor i statsbidrag i samband med olika utlysningar. I regel krävs någon form av medfinansiering från en eller flera externa parter för att Vinnova ska bevilja projektmedel. Universitet och högskolor får cirka en tredjedel av medlen. Mellan 2 000 och 3 000 projekt är aktiva och föremål för finansiering årligen.

Medlen betalas ut i förskott och alla projekt redovisar kontinuerligt vilka kostnader som angivits i ansökan. Kostnader som ska redovisas är personalkostnader i den omfattning som personal arbetar i projektet, kostnader för utrustning, mark och byggnader, kostnader för konsulter och licenser, revisorsintyg med mera. Vinnova har valt att värdera den tid som medfinansierare lägger ner i ett projekt till för närvarande 800 kronor per timme. Vinnovas erfarenhet är att det är en fördel att det är ansvarig myndighet som förutbestämt värdet på den tid som medfinansierare lägger ner i ett projekt. Vinnova har också valt att sätta schablonvärden för vissa kostnadsslag, till exempel kvadratmeterhyra beroende på geografiskt läge.

Bidragsmottagaren ska var sjätte månad, genom hela projektiden, göra lägesrapporteringar. Handläggare på Vinnova följer upp kostnaderna och kontrollerar att kostnaderna följer den budget som gjorts. Om kostnaderna inte följer takten som bidragsmottagaren har budgeterat, uppmärksammar handläggaren detta och tar reda på varför projektet inte ligger i fas. Handläggaren kan antingen godkänna lägesrapporten eller så kan handläggaren spärra nästa utbetalning. Vinnova tar inte in verifikationer utan har inställningen att bidragsgivningen bygger på tillit till deltagarna. Handläggaren är ansvarig och ska godkänna en slutrapport vid slutet av projektiden.

Vinnova har rätt att mångfaldiga och sprida hela eller delar av rapporter från projektet samt även rätt att i övrigt sprida information från och om projektet, dock under förutsättning att uppgifter som omfattas av sekretess inte röjs. Vinnova eller annan som Vinnova utsett, till exempel kvalificerad revisor eller utvärderare, har rätt att granska projektet och ta del av handlingar som kan lämna upplysningar om ekonomiska, tekniska eller andra förhållanden i projektet. Bidragsmottagaren ska då, på egen bekostnad, ställa erforderligt material till förfogande. Denna rätt gäller under projektiden och i tio år efter sista utbetalning.

Om bidragsmottagarens maximala bidragsbelopp enligt beslutet uppgår till tre miljoner kronor eller mer, ska revisorsintyg bifogas slutrapporten. Universitet och högskolor är undantagna från skyldigheten att inkomma med revisorsintyg. Oavsett ska revisorsintyg bifogas rapporten om det framgår av beslutet eller särskilda villkor. Granskningen ska utföras av kvalificerad revisor. För kommun, landsting, statliga myndigheter, accepteras också revisorsintyg från kommunal yrkesrevisor eller internrevisor.

Vinnova upphandlar cirka 50 granskningar per år av extern revisor. Granskningsobjekten slumpas fram inom ramen för olika potter. Riksrevisionen har gjort bedömningen att bland de närmare 3 000 projekt som pågår är det tillräckligt att genomföra ett 50-tal granskningar årligen.

De projekt som får mer än tre miljoner kronor i bidrag ska göra en egen granskning som de själva lämnar in. För dessa finns det mallar och instruktion för genomförande på Vinnovas webbplats. Ett 100-tal sådana granskningar görs per år. Tillsammans med de 50 granskningar som Vinnova har upphandlat, så genomförs totalt cirka 150 granskningar om året. Det är myndighetens verksamhetscontroller som har huvudansvaret för granskningarna av kostnadsuppföljningarna.

För att underlätta för bidragsmottagarna när det gäller uppföljning av kostnader, så bjuds de in på olika konferenser, webinarier och informationsmöten för att Vinnova ska kunna informera om vilka uppgifter som kommer att begäras in. Inför de olika utlysningarna anordnas webbseminarier där man visar exempel på vilka krav som ställs på den finansiella redovisningen. Enligt Vinnova har det gett god effekt och myndigheten arbetar kontinuerligt för att utveckla arbetet med kostnadsuppföljning.

6 Utbildningsanordnares uppföljning

För att få en bild av utbildningsanordnares möjligheter till uppgiftslämning utifrån deras interna redovisning och uppföljning, har MYH valt att träffa tre olika utbildningsanordnare.

MYH valde att träffa utbildningsanordnare av olika karaktär. Valet föll på att besöka en större, privat utbildningsanordnare, en kommunal utbildningsanordnare samt en mindre, privat utbildningsanordnare. Frågorna som behandlades under träffarna var främst inriktade på anordnarnas möjligheter och syn på att redovisa sina kostnader och intäkter samt medfinansiering för en yrkeshögskoleutbildning.

6.1 Större, privat utbildningsanordnare

Gällande redovisning av kostnaderna för en utbildning uppgav utbildningsanordnaren att kostnaderna oftast är mycket högre i en utbildnings startskede. Dessa kostnader består över lag av arbete med planering, ansökan och marknadsföring. Utbildningsanordnaren framförde att vid en eventuell redovisning av kostnader skulle de nya utbildningarna visa sig vara mycket mer ekonomiskt betungande än de mer etablerade utbildningarna. I många fall finansieras de dyrare utbildningarna av de något mindre kostsamma utbildningarna. Utbildningar som funnits med under flera beslutsperioder är mer kostnadseffektiva och ger utrymme till att initiera och driva övriga utbildningar.

På frågan om möjligheten att fördela overheadkostnader till olika nivåer framkom det att utbildningsanordnaren skulle ha svårigheter i att hänföra kostnader till specifika utbildningar eller utbildningsomgångar. I stället användes en modell där dessa kostnader fördelades utifrån egna framtagna nyckeltal per studieort. För personalkostnaderna fanns god uppföljning utifrån vad som var undervisande personal och vad som var övrig personal. Direkta personalkostnader i form av konsultkostnader kunde redovisas både per utbildningsomgång och utbildning.

Medfinansiering uppgavs till största delen bestå av Lärande i arbete (LIA), ledningsgruppsarbete och lokaler. Inom detta område fanns också väldigt god kännedom om hur många timmar av LIA:n och ledningsgruppsarbetet som lades ner på respektive utbildning. För LIA:n bedömdes det heller inte vara något större bekymmer att ange detta per utbildningsomgång.

Mer komplicerat var det när det kom till övriga former av medfinansiering. Utbildningsanordnaren lyfte fram exempel på rabatter vid inköp av utbildningsmaterial och mindre, sponsrade leveranser. Dessa poster upplevdes vara svåra att uppskatta i värde och där igenom skulle det också bli svårt att kunna svara fullt ut för hur pass stor medfinansieringen faktiskt är. Detta särskilt med tanke på att medfinansiering skiljer sig mycket åt år från år.

Även viss medfinansiering i form av upplåtande av lokaler uppgavs som svårt att värdera. Lokaler delas ibland mellan flera aktörer. Som exempel nämndes hur vissa kommuner stod för lokalkostnaderna och i utbyte förväntade sig att de studerande skulle stanna och bidra till ett stärkt näringsliv.

6.2 Kommunal utbildningsanordnare

Denna kommunala utbildningsanordnare följde upp sina direkta kostnader mot varje enskild utbildning (program). Direkta kostnader motsvarade kostnader för konsulter, utbildningsmaterial och kostnader för utbildningsledare samt externa lokalkostnader.

Övriga kostnader betraktades som gemensamma kostnader och måste fördelas vidare efter en lämplig fördelningsnyckel. Utbildningsanordnaren sade sig ha goda möjligheter att göra en sådan fördelning, men vidhöll vikten av att den enkät som eventuellt skulle genomföras, behöver skickas ut med god framförhållning.

Denna kommunala utbildningsanordnare uppgav att de följer upp budget och lämnar prognoser löpande, månadsvis, vilket gör att de har god kontroll på sina kostnader för respektive utbildning. De använder även den av MYH:s framtagna budgetmall¹⁸ för att budgetera sina utbildningar och upplever att det är en bra struktur att följa.

När det kom till frågor rörande medfinansiering och intäkter, så framförde de att LIA är den största enskilda posten för medfinansiering. Det är också den kostnadspost de har väldigt bra kontroll på när det kommer till antal nedlagda LIA-timmar per utbildning. Samtidigt framförde anordnaren de svårigheter som det innebär att sätta en prislapp på dessa timmar, vilket även gäller övrig form av medfinansiering såsom ledningsgruppsarbete med mera.

Utbildningsanordnaren uppgav också att nyttan av denna uppgiftsinlämning bör framgå tydligt och att det är viktigt att enkäten ger ett professionellt intryck. Utbildningsanordnaren framförde att den bör kvalitetssäkras innan den prövas i stor skala.

6.3 Mindre, privat utbildningsanordnare

För den mindre, privata utbildningsanordnaren består personalkostnaderna till stor del av egen personal medan konsultkostnader förekommer i mindre utsträckning. Den egna personalen används inom flera utbildningar samtidigt, mycket till följd av att utbildningarna är lika varandra och i behov av samma kompetens. Samtidigt framförde utbildningsanordnaren att man inte ser några större hinder att göra en fördelning av kostnaderna per utbildningsomgång.

Utbildningsanordnaren uppgav att om de får god tid på sig att förbereda uppgiftsinlämningen, så kommer de att kunna lämna in uppgifter årligen. Detsamma gäller för lokalkostnader.

Mer bekymmersamt uppgavs det vara när det kom till kostnader som var hänförliga till YH-verksamheten, men som i stället redovisades i moderbolaget (i det här fallet handlade det om administrativa kostnader och försäkringar). Här förde utbildningsanordnaren ett

¹⁸ Sedan 2020 behöver inte utbildningsanordnarna längre lämna in ett budgetunderlag i samband med en ansökan om statsbidrag annat än om det handlar om en ansökan över schablonbeloppen.

resonemang om att det bör klargöras om dessa kostnader ska fördelas likt övriga gemensamma kostnader eller hanteras som en privat medfinansiering.

För den mer etablerade medfinansieringen, såsom LIA och ledningsgruppsarbete, uppgav utbildningsanordnaren att det inte skulle vara något problem att ta fram dessa uppgifter. Det nämndes även att de hade ett eget schablonsystem för att själva kunna värdera LIA och ledningsgruppsarbete.

7 Rättsläget

SCB har statistikansvar för uppföljning av yrkeshögskoleutbildning. För närvarande består den statistik som SCB samlar in om yrkeshögskolan via utbildningsanordnare av uppgifter om sökande, studerande och examinerade. SCB har även identifierat behov av statistik om kostnader och intäkter samt uppgifter om pedagogisk personal i yrkeshögskolan.

SCB har ett rättsligt stöd att genomföra uppföljningar av kostnader och intäkter på det sätt som krävs för att samla in uppgifter. De bemyndiganden som SCB:s beslutanderätt grundar sig på är 15 § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Uppgiftsskyldighet för näringsidkare, kommuner och regioner följer av 7 § första stycket lagen (2001:99) om den officiella statistiken och enligt 5 § respektive 5 c § förordningen om den officiella statistiken. Av 20 § i lagen framgår att de statistikansvariga kan använda tvångsmedel i form av vite om begärda uppgifter inte lämnas.

MYH:s ansvar när det gäller utbildningarnas kostnader och medfinansiering regleras i myndighetens instruktion där det anges att myndigheten ska svara för uppföljning av användningen av stöd och annan uppföljning inom sitt ansvarsområde. Myndigheten har också ett ansvar att vid fördelningen av statsbidrag ta hänsyn till i vilken grad en utbildning finansieras av arbetslivet. Utöver det har MYH också ansvar för att vid beräkningen av statsbidrag eller särskilda medel särskilt beakta de faktiska kostnaderna för utbildningen och hur det samlade ekonomiska ansvaret för en utbildning delas mellan staten, arbetslivet och andra finansiärer vid beräkningen av statsbidrag och särskilda medel.

När det gäller övrig uppföljning och utvärdering i yrkeshögskolan framgår av 4 kapitlet i Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF) att utbildningsanordnarna är skyldiga att utvärdera verksamheten och att medverka i den uppföljning och utvärdering av utbildningen som initieras av MYH.

En utbildningsanordnare ska lämna de uppgifter som MYH begär för tillsyn, kvalitetsgranskning, uppföljning och utvärdering. MYH får även besluta att uppgifterna ska lämnas till någon annan. I denna del får MYH meddela ytterligare föreskrifter.

I 5 kapitlet i betänkandet *Yrkeshögskolan – för yrkeskunnande i förändring* (SOU 2008:29) förs ett resonemang om att myndigheten bör kunna anlita oberoende institutioner för att utvärdera myndighetens arbete med inriktning och omfattning av det samlade utbildningsutbudet. MYH gör den tolkningen att bestämmelsen i 4 kap. 11 § YHF ger myndigheten den möjligheten.

När det gäller SCB:s behov att fullfölja sitt statistikansvar på det sätt som man finner ändamålsenligt, bedömer MYH att det inte är aktuellt att utnyttja föreskriftsrätten. Således är det MYH:s bedömning att det alltså är SCB:s ansvar att samla in årlig statistik som motsvarar kraven för redovisning av kostnader och intäkter för utbildningsväsendet och publicera i inhemska och internationella källor.

MYH bör stå fri att använda sin föreskriftsrätt såvitt avser uppgiftslämnande för att själv kunna följa upp och utvärdera yrkeshögskoleutbildningar, inte minst för att analysera kostnader för en utbildning på det sätt som bäst svarar mot myndighetens uppdrag. Om uppgifter om intäkter och kostnader ska tas in, bör MYH:s behov styra vilka uppgifter som

ska lämnas då de är avgörande för bedömningen av vilka schablonnivåer som ska gälla. Det gäller även frekvensen av uppgiftslämnandet eftersom det till viss del hänger samman med myndighetens bemyndiganderam.

Såvitt MYH kan bedöma skiljer sig SCB:s och MYH:s behov av uppföljning av en utbildnings intäkter och kostnader delvis åt. MYH dock konstatera att SCB har ansvaret och förutsättningar att samla in de uppgifter som krävs för sina ändamål.

8 Avstämning med externa intressenter

I arbetet med att ta fram förslag till uppföljning av YH-utbildningarnas kostnader och intäkter har myndigheten genomfört två möten med SCB för att stämma av behov, önskemål och utformning av förslagen till uppföljning. MYH har även inhämtat muntliga och skriftliga synpunkter på lämnade förslag under arbetets gång. Myndigheten har även träffat representanter för Yrkeshögskoleförbundet respektive Almega Utbildningsföretagen.

I de möten som MYH har genomfört med ovan nämnda externa intressenter har det framkommit att SCB anser det är önskvärt att följa upp alla pågående omgångar som hör till ett utbildningsnummer. Uppföljningen bör göras årligen. Särskilt viktigt är det att fånga medfinansieringen. SCB:s resonemang bygger på att all annan utbildningsstatistik, både nationell och internationell, utgår från att kostnader som uppkommit i utbildningssystemet följs upp året efter de har genererats. I arbetet med denna återrapportering har MYH delgivit SCB information om de två alternativa förslagen till uppföljning som framgår av kapitel 9.

I avstämningsmöten med Yrkeshögskoleförbundet och Almega Utbildningsföretagen har framkommit att det krävs gott om tid för att utbildningsanordnarna ska kunna förbereda sin ekonomiska uppföljning, så att den anpassas till den enkät som ska användas. De framför även att MYH bör lägga stora resurser på informationsinsatser inför starten och också genomföra en pilotverksamhet för att testa uppföljningsmetoden innan uppföljningen sker i skarpt läge. Anordnarorganisationerna rekommenderar MYH att vara mycket tydliga med syftet med uppföljningen. De gör bedömningen att uppgiftslämnarbördan kommer att bli betydande. Annat som framkommit är att stora utbildningsanordnare kommer att ha problem att fördela overheadkostnader och personalkostnader på omgångsnivå. Utbildningsföretagen anser att MYH ska följa upp samtliga kostnader som anordnarna har för att bedriva YH-utbildning såsom kostnader för att skriva ansökningar om beviljande – även om dessa inte beviljas. Yrkeshögskoleförbundet förordnar det förslag som MYH presenterar i kapitel 9 – benämnt förslag nummer 2.

I mötet med andra bidragsgivande myndigheter har bland andra Vinnova och Statens kulturråd framfört rådet att kostnadsuppföljning måste bygga på tillit till det objekt som ska följas upp och att MYH kan komplettera med stickprovskontroller. Utöver det bör MYH så långt det är möjligt fastställa schabloner för medfinansiering och lägga mycket resurser på att utarbeta mallar och kommunicera med de utbildningsanordnare som berörs av uppföljningen.

9 Förslag till uppföljningsmodell, genomförande och tidplan

I följande kapitel beskrivs förslag till uppföljningsmodell, hur uppföljningen ska genomföras och med vilken tidplan.

Myndigheten föreslår att uppföljningen genomförs genom en särskild enkät. MYH har valt att utgå ifrån den förenklade enkät som SCB har tagit fram. MYH har dock modifierat den något. Enkäten bygger på tillit till utbildningsanordnarna och att de kan göra kvalificerade uppskattningar över de kostnadsposter som ingår i enkäten. Enkäten presenteras i sin helhet i bilaga 1.

9.1 Vad bör följas upp?

MYH:s förslag går ut på att följa upp kostnader för personal (egen och inhyrd), lokalkostnader och övriga kostnader. De intäkter som ska redovisas är det totala utbetalda statsbidraget från MYH, eventuella studerandeavgifter samt eventuella övriga intäkter fördelat på privat och offentlig finansiering. Enligt SCB bör posten *offentlig finansiering* delas upp i statlig, regional och kommunal finansiering då det finns ett behov att i den nationella statistiken redovisa dessa poster. MYH ser inget direkt behov att för sina ändamål dela upp den offentliga finansieringen på detta sätt.

Det är i sammanhanget värt att påpeka att den budget som alla utbildningsanordnare som ansökte om statsbidrag i yrkeshögskolan fyllde i vid ansökan är borttagen sedan 2020. Det är endast utbildningsanordnare som ansöker om statsbidrag över schablonnivån som behöver fylla i en budget. Budgetmallen presenteras i sin helhet i bilaga 2. Den överensstämmer i allt väsentligt med det enkätförslag som MYH föreslår i bilaga 1.

När det gäller medfinansiering föreslås att utbildningsanordnaren redovisar medfinansiering som rör LIA, ledningsgruppsarbete och annan relevant medfinansiering såsom lärartid/föreläsningar, utrustning, licenser med mera. MYH avser att ange schabloner för timkostnader. Det gäller till exempel handledarled tid under LIA och nedlagd tid för ledningsgruppsarbete. Det bör vara möjligt att också skapa en schablon för kvadratmeterkostnad för lokaler beroende på geografiskt läge som kan användas för att följa medfinansiering. Övrig form av medfinansiering i form av exempelvis utrustning, licenser med mera får utbildningsanordnaren uppskatta värdet av på egen hand.

9.1.1 Uppföljningen av offentliga utbildningsanordnare

Myndighetens bedömning är att såväl privata som offentliga utbildningsanordnare ska ingå i uppföljningen. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har, som nämnts, framfört ståndpunkten att det bör vara tillräckligt att kommunala och regionala YH-anordnare redovisar sina kostnader i Räkenskapsammandraget (RS). MYH:s uppfattning är, att i det fall det ska genomföras en uppföljning av kostnader och intäkter avseende yrkeshögskoleutbildning, bör alla utbildningsanordnare – oavsett typ av huvudman – ingå i en och samma uppföljning. Detta för att få en tydlig bild av de särredovisade kostnaderna och intäkterna för enskilda YH-program.

SCB gör också bedömningen att RS i dagsläget inte uppfyller kriterierna som behövs för myndighetens syfte med undersökningen. RS är en blankett som lämnas för hela kommunen och är inte uppdelad per utbildningsomgång eller utbildning. Vidare går det inte att från RS inhämta uppgifter om medfinansiering som behöver skattas av utbildningsanordnaren och det skulle medföra att en separat blankett behöver skickas ut. Dessutom så skulle inkluderingen av yrkeshögskolan i RS leda till att många kommuner som inte har yrkeshögskoleutbildning påverkas.

9.2 Stöd för uppföljning av medfinansiering

För att kunna följa upp medfinansieringen i yrkeshögskoleutbildningar behöver MYH ta fram en mall som gör det enkelt för utbildningsanordnarna att lämna dessa uppgifter. Den största delen av medfinansieringen sker på ett indirekt sätt under framför allt genomförandet av LIA och ledningsgruppens arbete. Det mest rimliga sättet att beräkna

värdet av dessa insatser är en schablonmodell med ett antal olika timkostnader där utbildningsanordnaren får välja vilken timkostnad som ligger närmast verkligheten. Utbildningsanordnaren ska då också kunna välja olika timkostnader för LIA och ledningsgruppsarbete.

Myndigheteten bedömer att fyra olika schablonnivåer för timkostnad är lagom att använda i mallen, men det går att lägga till fler om det är motiverat. Det ska vara enkelt för utbildningsanordnaren samtidigt som uppföljningen ska ge en någorlunda rättvisande bild av hur stor medfinansieringen är.

Beräkningen av timkostnader bör utgå från olika lönenivåer som kan förekomma i ledningsgrupper och bland LIA-handledare. När det gäller genomförandet av LIA är det även rimligt med ett procentuellt påslag för overheadkostnader eftersom den studerande vistas i LIA-företagets lokaler och använder utrustning och material.

För den första och lägsta nivån av timkostnad behöver MYH ta ställning till vad som är en rimlig bruttolön för en LIA-handledare inom utbildningar som har lägre löne- och kostnadsnivåer på grund av bransch eller geografiskt läge. Enligt SCB är medellönen i Sverige 37 100 kronor per månad, vilket kan vara en utgångspunkt för beräkningen.¹⁹

Då kvarstår ett ställningstagande om vad som är ett rimligt påslag för overheadkostnader. Enligt ESV är overheadkostnaderna inom staten 25 procent av den totala lönekostnaden. Detta skulle kunna vara lagom att utgå från för den lägsta timkostnadsnivån och sedan höja påslaget successivt för att täcka in LIA-företag med högre kostnader för lokaler och utrustning. Nedan följer förslag på olika schablonnivåer som skulle kunna användas för beräkning av medfinansiering.

Schablonnivå 1

Bruttolön 37 100 kr x Sociala avgifter 38 % x OH-påslag 25 % / 160 tim per månad = 399 kr

För enkelhetens skull kan denna schablon avrundas till 400 kronor per timme.

Denna timkostnad är också rimlig att använda för ledningsgrupper där ledamöterna tjänar cirka 50 000 kronor per månad i och med att OH-påslaget faller bort.

Schablonnivå 2

Bruttolön 50 000 kr x Sociala avgifter 38 % x OH-påslag 35 % / 160 tim per månad = 582 kr

Avrundning till 600 kronor per timme.

Denna timkostnad är också rimlig att använda för ledningsgrupper där ledamöterna tjänar cirka 70 000 kronor per månad.

Schablonnivå 3

Bruttolön 60 000 kr x Sociala avgifter 38 % x OH-påslag 45 % / 160 tim per månad = 750 kr

Denna timkostnad är också rimlig att använda för ledningsgrupper där ledamöterna tjänar cirka 85 000 kronor per månad.

Schablonnivå 4

Bruttolön 100 000 kr x Sociala avgifter 38 % / 160 tim per månad = 863 kr

Avrundning till 900 kronor per timme

Denna timkostnad är beräknad utifrån ledningsgrupper där ledamöterna har en lön på cirka 100 000 kronor per månad och därför finns inget påslag för overheadkostnader.

¹⁹ Medellöner i Sverige (scb.se)

Mallen för redovisning av medfinansiering skulle sedan kunna se så här med formler inlagda i Excel:

Privat medfinansiering	Belopp
Intäkter från kontant medfinansiering	
Medfinansiering in natura (Tillhandahållande av t ex lokaler, utrustning, m.m.)	
Beräknad schablonkostnad LIA	
Beräknad schablonkostnad ledningsgrupp	
Summa	

Offentlig medfinansiering	Belopp
Intäkter från kontant medfinansiering	
Medfinansiering in natura (Tillhandahållande av t ex lokaler, utrustning, m.m.)	
Beräknad schablonkostnad LIA	
Beräknad schablonkostnad ledningsgrupp	
Summa	

Beräkning av schablonkostnader		
Genomförande av LIA, timkostnader	Antal timmar	Summa
400 kr per timme		
600 kr per timme		
750 kr per timme		
900 kr per timme		
Totalt		
Ledningsgruppens arbete	Antal timmar	Summa
400 kr per timme		
600 kr per timme		
750 kr per timme		
900 kr per timme		
Totalt		

9.3 Vilka objekt ska följas upp och med vilken frekvens?

I de möten med utbildningsanordnares ekonomer som MYH har haft i samband med genomförandet av detta regeringsuppdrag har det framkommit att förutsättningarna för att följa upp utbildningarnas kostnader skiljer sig åt. Uppföljningen genomförs på många olika sätt och med varierande detaljeringsgrad. Vissa utbildningsanordnare redovisar sin

verksamhet med brutet räkenskapsår, andra följer kalenderår, vissa redovisar kostnader per studieort, andra har olika fördelningsnycklar beroende på utbildningsinriktning, vissa kan verifiera sina kostnader per kostnadsslag – andra inte.

Gemensamt för utbildningsanordnarna är att de befärdar att redovisningen av medfinansieringen kommer att vara svår att fånga och att den riskerar att vara missvisande. Detta oroar eftersom anordnarna är medvetna om att graden av medfinansiering påverkar fördelningen av statsbidraget. Ytterligare en gemensam hållning är att utbildningsanordnarna befärdar att uppgiftslämnarbördan ska bli omfattande och ta mycket tid.

Flera utbildningsanordnare har påpekat att det är först efter att man har genomfört några utbildningsomgångar som det med någorlunda säkerhet går att säga vad en specifik yrkeshögskoleutbildning de facto kostar. En utbildnings första omgång är mer kostsam än exempelvis den tredje. Kostnaderna för att utveckla en utbildning, marknadsföring och lokaler är högre i uppbyggnadsskedet och graden av medfinansiering är som regel betydligt lägre i början av en utbildning. Detta då samverkan med arbetslivet ofta utvecklas över tid och LIA-perioderna många gånger kommer senare i utbildningarna. Samtidigt kan kostnaderna öka senare i en utbildnings livscykel då undervisningsmaterial och utrustning kan behöva förnyas.

Enligt SCB bör det, som nämnts, ske uppföljning av samtliga pågående omgångar knutna till ett utbildningsnummer årligen. Detta för att få en rättvisande nationell och internationell statistik. Det skulle i så fall innebära att omkring 3 300 utbildningsomgångar skulle vara föremål för uppföljning varje år och därmed redovisas i lika många enkäter.²⁰

MYH:s uppfattning är att denna uppgift inte säger något om vad en specifik utbildning kostar utan endast ger en ögonblicksbild över de kostnader som utbildningsanordnarna har haft för pågående utbildningar under året. Vissa utbildningsomgångar kan ha pågått under hela året, andra kan ha avslutats under det första halvåret eller påbörjats någon gång under det andra halvåret. En sådant tillvägagångssätt ger heller ingen uppgift om i vilken grad arbetslivet har bidragit med medfinansiering i en specifik utbildnings hela livscykel. Det går heller inte att direkt jämföra arbetslivets insatser med andra utbildningar till samma yrkesroll. För vissa utbildningsomgångar kan medfinansieringen vara mycket begränsad, på gränsen till obefintlig, medan andra utbildningsomgångar inom ramen för samma beslut om beviljande kan vara slutförda och ha en hög grad av medfinansiering. Detta beror på var under en utbildnings livscykel som uppföljningen genomförs.

Att följa upp alla pågående utbildningsomgångar varje år, skulle sannolikt även ta mycket tid i anspråk. SCB har själva beräknat att det skulle krävas cirka en timme för utbildningsanordnaren att följa upp en utbildningsomgång.²¹ Det skulle innebära en total tidsåtgång på cirka 3 300 timmar eller 412 arbetsdagar. Räknat på en timkostnad på 800 kronor per timme, så uppgår kostnaden till drygt 2,6 miljoner kronor.

Uppgiftslämnarbördan fördelar sig förstås olika beroende på hur många utbildningsomgångar som utbildningsanordnaren bedriver. I tabellen nedan anges hur de utbildningsomgångar som pågick 2021 fördelade sig på de 227 anordnare som bedrev dessa utbildningar. En majoritet av utbildningsanordnarna svarar för mellan 1 och 10 utbildningsomgångar, ett knappt tiotal utbildningsanordnare skulle behöva redovisa för fler än 50 utbildningsomgångar årligen.

²⁰ Antalet utbildningsomgångar varierar mellan åren. Denna uppgift bygger på de utbildningsomgångar som pågick någon gång under 2021.

²¹ SCB: Konsekvensutredning avseende föreskrifter om skyldighet för utbildningsanordnare att lämna uppgifter om yrkeshögskolans intäkter och kostnader, A2020/2009, sidan 7

Tabell 2. Utbildningsanordnare med pågående utbildning (program inom YH) efter antal pågående omgångar, 2021

Antal omgångar	Antal anordnare
1-5	112
6-10	43
11-20	35
21-50	25
51+	12
Totalt	227

Avser juridiskt ansvariga utbildningsanordnare, vilket är juridiska eller fysiska personer som ansvarar för en eller flera utbildningar inom yrkeshögskolan. En juridiskt ansvarig utbildningsanordnare motsvaras av ett organisationsnummer.

Källa: MYH

Att följa upp alla utbildningsomgångar som har genererat kostnader under ett visst år, innebär också att det i ett sådant underlag kommer att finnas många utbildningar som helt har avslutats och som inte längre har några fler beviljade utbildningsomgångar. Det är svårt att bedöma utbildningsanordnarnas vilja att besvara en uppföljande enkät om utbildningarna inte längre ingår i yrkeshögskolan. När det gäller yrkeshögskolans regelverk, så anges att utbildningsanordnaren är skyldig att utvärdera verksamheten och medverka i den uppföljning och utvärdering av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.²² Den skyldigheten upphör då utbildningen inte längre ingår i yrkeshögskolan. Således finns en risk för ett betydande bortfall i en enkätinsamling.

Uppföljning på omgångsnivå låter sig bara göras på längre utbildningar (program). När det gäller yrkeshögskolekurserna beslutar inte myndigheten om antal omgångar som är möjliga att genomföra och start- och slutdatum för dessa. Således blir denna metod för uppföljning inte heller heltäckande för årliga kostnader och intäkter för yrkeshögskoleutbildning.

Som tidigare nämnts har MYH primärt behov av att följa upp yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter utifrån att få kunskap om överstämelsen mellan faktiska kostnader och de schablonnivåer som myndigheten beslutar om. Det betyder att det är först efter genomförd utbildning – samtliga utbildningsomgångar – som den fullständiga bilden finns tillgänglig. Andra syften för uppföljning är att kunna jämföra kostnaderna för utbildningarna utifrån studieform och geografisk placering. Ett annat syfte skulle kunna vara att jämföra kostnader och intäkter för utbildningar som leder till samma yrkesroll.

MYH är för sin verksamhet inte primärt betjänt av att få resultat av kostnads- och intäktsuppföljning av den art som SCB önskar. Myndigheten anser vidare att den typen av uppföljning inte svarar mot uppdraget fullt ut, då den inte bidrar till att på ett tydligt sätt visa yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter utifrån genomförd utbildning. En sådan uppföljning ger endast ger en årlig bild av vilka kostnader och intäkter som varje omgång har varit behäftade med – oavsett hur kort eller lång tid omgången har pågått.

Det skulle förstås ta lång tid innan det skulle gå att följa upp alla beslutade utbildningsomgångar för de cirka 1 300 unika utbildningsnummer som nuvarande utbildningsportfölj omfattar om uppföljningen sker först när alla omgångar är genomförda. Dessutom skulle omkring 30 procent av utbildningarna sannolikt inte kunna omfattas av

²² YHF 4 kap. 10 §.

uppföljningen alls då de inte fått sina beslut om att ingå i yrkeshögskolan förnyade.²³

I de samtal som MYH har haft med utbildningsanordnarnas ekonomiansvariga personal, framkommer att utbildningarna blir mer kostnadseffektiva ju längre tid de har bedrivits. Några av utbildningsanordnarna har framfört att det är först efter den tredje utbildningsomgången som kostnadsbilden är någorlunda rättvisande. Det kan också vara så att vissa kostnader ökar efter en tid då material, maskiner och licenser behöver förnyas.

En utbildnings första omgång är behäftad med stora kostnader för igångsättning. Medfinansieringen går också att beräkna på ett mer rättvisande sätt ju längre en utbildning har bedrivits. Då en utbildning i normalfallet beviljas tre utbildningsomgångar, skulle det kunna vara rimligt att följa upp kostnaderna efter dessa genomförda omgångar. Problemet kvarstår dock att en del av dessa utbildningar riskerar att inte få sina beslut förnyade och därmed inte längre ingår i yrkeshögskolan.

Om en uppföljning av en utbildnings kostnader innebär att de följs upp efter minst tre genomförda utbildningsomgångar och alltså har minst en utbildningsomgång beviljad, skulle det innebära att cirka 300 av 1 300 utbildningsnummer är aktuella för uppföljning årligen. Med en sådan ordning skulle det ta cirka fyra år innan merparten av utbildningsportföljen i yrkeshögskolan har varit föremål för uppföljning. Det skulle också innebära att utbildningar med endast en eller två beviljade utbildningsomgångar aldrig skulle bli föremål för uppföljning. Ytterligare en konsekvens skulle vara att en sådan uppföljning inte motsvarar SCB:s önskemål om årliga uppföljningar av alla utbildningsomgångarnas kostnader och intäkter.

Sammantaget bedömer MYH således att vare sig SCB:s förslag till urval av objekt att följa upp eller en uppföljning efter tre avslutade utbildningsomgångar är möjliga att genomföra med tillfredsställande resultat. Det skulle heller inte vara möjligt att följa upp utbildningarnas kostnader då samtliga utbildningsomgångar är avslutade då bortfallet sannolikt skulle bli betydande och det skulle ta lång tid innan hela utbildningsportföljen har följts upp. Inte heller en uppföljning av en utbildning efter tre avslutade utbildningsomgångar och där minst en utbildningsomgång kvarstår bedöms vara en framkomlig väg.

9.4 Två förslag som bedöms möjliga att genomföra

Mot bakgrund av ovanstående resonemang har myndigheten utvecklat två förslag som bedöms möjliga att genomföra. Båda förslagen har sina för- och nackdelar. Nedan redogörs för dessa. Oavsett urval av objekt som ska ingå i uppföljningen ska enkätunderlaget som beskrivs i bilaga 1 vara utgångspunkt.

9.4.1 Förslag 1 – uppföljning av samlade kostnader och intäkter för pågående utbildningar

Utgångspunkten i förslaget är att försöka fånga vad yrkeshögskoleutbildningarna kostar årligen oavsett var i livscykeln de befinner sig. Det innebär att uppföljning av samtliga kostnader och intäkter hos respektive utbildningsanordnare behöver göras. MYH:s bedömning är att det då bör bli mest ändamålsenligt – både för anordnarna och för MYH – att uppgifterna dokumenteras per utbildningsnummer under en tolv månaders period. Det skulle innebära att en sådan uppföljning omfattar cirka 1 300 unika utbildningsnummer²⁴ som har haft någon form av kostnader och intäkter under den period

²³ Omkring 60–70 procent av de utbildningar som beviljas årligen bedöms ha en föregångare. Andelen utbildningar som bedrivits tidigare, ansöker på nytt och beviljas varierar något över tid bl a beroende på tillgängliga medel att fördela.

²⁴ Avser antal pågående utbildningar under 2021 avrundat till hundratal. Antalet unika utbildningsnummer varierar över tid beroende på yrkeshögskolans volym och fördelningen mellan program, kurser, YH-flex, BFU med mera.

som ska följas upp. Det är MYH:s bedömning att det utifrån de insamlade uppgifterna är möjligt att aggregera uppgifterna, så att det går att uttala sig om den totala kostnaden för varje utbildningsområde för det aktuella året och jämföra den kostnaden med myndighetens utbetalningar av statsbidrag för respektive utbildningsområde under samma period. En sådan uppföljning bör göra det möjligt att framställa nationell och internationell statistik. Det kommer även vara möjligt att skapa underlag för tidsserier.

Förslaget innebär däremot inte att MYH får information om de faktiska kostnaderna och intäkterna för genomförandet av hela utbildningsomgången av en yrkeshögskoleutbildning. Det behövs för att kunna bedöma en enskild YH-utbildnings faktiska kostnader eller hur det ekonomiska ansvaret fördelas mellan staten och arbetslivet på utbildningsnivå. Därmed bidrar inte förslaget heller till att kunna bedöma storleken på de schablonbelopp som MYH fastställer. Grova uppskattningar av kostnaden för en hel utbildning bedöms däremot inom några år kunna göras utifrån insamlade uppgifter, men inte för alla utbildningar.

En uppföljning av det slag som föreslås innebär att varje utbildning endast kommer att återspegla det ekonomiska läget för den del av utbildningen som varit aktiv under mätperioden. Det innebär att många utbildningar kan komma att se ut att ha låga kostnader till följd av att de bara pågått under ett fåtal månader, antingen för att de började i slutet på insamlingsperioden eller för att de avslutades i början på perioden.

Andra faktorer som kommer att påverka resultatet av uppföljningen är att vissa utbildningar under mätperioden till stor del kommer att bestå av lärande i arbete (LIA) och därmed ha en annan kostnadsstruktur än samma utbildning som fångas upp medan det mesta av utbildningen är förlagd till ordinarie undervisning. På sikt kommer sannolikt skevheten i uppföljningen att jämnas ut sig. I takt med att fler insamlingar görs och datamängden växer, kommer det gå att göra mer kvalificerade bedömningar och jämförelser.

En fördel är att denna typ av uppföljning även kan fånga upp de kostnader som är förknippade med en utbildningsomgång som efter marknadsföring och ansökningsprocess ändå behövt ställas in.

En nackdel är dock att det finns en risk att den inte fångar upp kostnaderna för ett utbildningsnummer, vars utbildningsomgång avslutats under insamlingsperioden och där utbildningen inte beviljats en fortsättning. Detta då utbildningsanordnaren inte är skyldig att delta i en uppföljning om utbildningen inte längre ingår i yrkeshögskolan. Det skulle kunna innebära att cirka 30 procent av utbildningarna som pågått under den period som är aktuell för uppföljning faller bort. Ytterligare en nackdel är att metoden medför en relativt stor uppgiftslämnarbörda bland utbildningsanordnare.

9.4.2 Förslag 2 – uppföljning av utbildningar som slutfört minst två utbildningsomgångar

Ett annat förslag är att en utbildning blir föremål för uppföljning av kostnader och intäkter då minst två utbildningsomgångar har avslutats och det finns minst en beslutad utbildningsomgång kvar att genomföra. Med nuvarande utbildningsportfölj – alltså beviljade YH-program – skulle det handla om cirka 800 utbildningar av cirka 1 300 unika utbildningsnummer om uppföljningen sker ett visst år. Om uppföljningen även sker efterföljande år, skulle sammanlagt 1 000 utbildningar ha varit föremål för uppföljning. Denna typ av uppföljning skulle därefter kunna upprepas med viss regelbundenhet. Det är ett mycket litet fåtal av utbildningarna som enbart beviljas en utbildningsomgång och som därmed aldrig skulle ingå i någon uppföljning över huvud taget. De utbildningar som genomfört två utbildningsomgångar, men inte har fler inom ramen för det gällande

beslutet skulle inte heller omfattas av uppföljningen enligt detta förslag. Andelen utbildningar som enbart beviljas två utbildningsomgångar har stadigt minskat på senare år.²⁵

Fördelen med ett sådant förslag är att det bedöms ge underlag för hur det statliga stödet fördelas utifrån faktiska kostnader och hur stödet fördelas utifrån statens och arbetslivets ansvar. Det bedöms även ge möjlighet för MYH att bedöma huruvida schablonnivåerna är relevanta utifrån en utbildnings faktiska kostnader. Denna metod bedöms svara mot den del i uppdraget som handlar om att få en tydlig bild över yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och dess medfinansiering. Ytterligare en fördel är att bortfallet sannolikt blir ringa, då alla urvalsobjekt fortfarande har beviljade beslut vid undersökningstillfället och därmed har en skyldighet att ingå i uppföljningen. Metoden innebär också en begränsad uppgiftslämnarbörd för utbildningsanordnarna.

Nackdelen med detta förslag är att det inte ger möjlighet att skapa tidsserier för jämförelser över tid. Metoden ger inte heller någon möjlighet att skapa ett statistiskt underlag som motsvarar kraven på nationell och internationell statistik i enlighet med SCB:s önskemål, utan enbart ger det underlag som MYH efterfrågar för sin verksamhet. Möjligen skulle det med denna metod kunna vara genomförbart att beräkna en årlig totalkostnad på aggregerad nivå när en övervägande majoritet av utbildningarna har varit föremål för uppföljning. Detta genom att exempelvis erhålla nyckeltal för vad en viss utbildning kostar inom ett visst utbildningsområde och sedan göra en uppräknig per utbildningsområde. Detta kan dock försvåras av att uppföljningarna innehåller olika många avslutade utbildningsomgångar.

MYH har efterfrågat synpunkter från SCB om de utvecklade förslagen. Enligt uppgift från SCB är det MYH:s alternativ 1 som ligger närmast SCB:s eget förslag såtillvida att förslaget avser kostnader som kan hänföras till pågående år. Härigenom kan intäkter och kostnader användas i såväl nationell som internationell rapportering.²⁶ MYH:s förslag (alternativ 2) går inte att använda för SCB då uppgifter som samlas in kommer vara för gamla samt inte periodiserade till ett visst år. SCB förordar därför alternativ 1 av MYH:s förslag.

För samtliga förslag gäller att det endast är YH-program på minst 100 YH-poäng som är tänkt att ingå i uppföljningen – således inga kurser/kurspaket, kurser på tom plats eller behörighetsgivande förutbildningar. Sådan uppföljning bör MYH genomföra på annat sätt.

9.5 Genomförande av uppföljning

Om det är aktuellt att årligen genomföra uppföljning på utbildnings- och/eller omgångsnivå, föreslår MYH att SCB ansvarar för inhämtande och bearbetande av uppgifterna. MYH har i arbetet med denna återrapportering bett SCB att lämna ett kostnadsestimat för hur mycket det skulle kosta att genomföra uppföljningen i enlighet med det frågeformulär som presenteras i bilaga 1.

SCB har lämnat kostnadsunderlag på förfrågan från MYH efter de förda diskussioner som genomförts inom ramen för regeringsuppdraget.

De huvudsakliga moment som ingår i beräkningen är:

- Allmän planering och ledning av arbetet
- Layout av missivbrev och anvisningar
- Konstruktion av webbenkät
- Datainsamling via webb

²⁵ I samband med beslut om beviljande av YH-program i januari 2022 var det 20 procent av utbildningarna som fick två utbildningsomgångar. Samtidigt fick cirka 70 procent av utbildningarna förnyade beslut.

²⁶ Uppgift från SCB, den 15 september 2022.

- Påminnelsearbete
- Leverans av svarsfil och teknisk rapport

Beroende på vilken metod som blir aktuell för uppföljning, så beräknar SCB de årliga kostnaderna för insamlingen till cirka 400 000 – 500 000 kronor per år. Detta är en prisuppskattning och gäller inte som ett fast pris. Prisuppskattningen avser första året och kan komma att sänkas därefter när till exempel förberedelsearbete och granskningsrutiner finns på plats, webblanketter finns att återanvända med mera. För att utlämnande av mikrodata ska vara möjligt, behöver det – enligt SCB – göras en prövning enligt offentlighets- och sekretesslagen.

För att kunna finansiera årlig uppföljning på omgångsnivå bedömer MYH att det krävs en utökning av förvaltningsanslaget i motsvarande storleksordning. Om uppföljningen sker i enlighet med MYH:s förslag (alternativ 2) med viss regelbundenhet, bedömer MYH att detta kan inrymmas inom ramen för myndighetens nuvarande förvaltningsanslag.

9.6 Tidplan för införande

Oavsett vilken modell som blir aktuell för kostnadsuppföljning kommer det att krävas tid för utbildningsanordnarna att anpassa sig till den nya uppgiften. MYH:s bedömning är också att det kommer att krävas omfattande informationsinsatser. Detta är något som även SCB har påtalat.

Då de försök som hittills gjorts för att följa upp yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter på ett sätt där utbildningsanordnarna särredovisar kostnadsposter inte varit fruktsamma, bör modellen för uppföljning prövas i ett pilotförsök med ett urval av utbildningsanordnare involverade. Detta i syfte att få möjlighet att i ett relativt småskaligt försök få möjlighet att justera och utveckla uppföljningsmodellen, så att den blir ändamålsenlig för alla parter. Ett sådant försök skulle kunna planeras och genomföras under andra halvan av 2023.

När väl pilotstudien är genomförd och uppföljningsmodellen är utvärderad och justerad, krävs informationsinsatser till alla som ingår i uppföljningen. Detta skulle kunna genomföras under andra halvan av 2024. Under 2025 skulle utbildningsanordnarna få tid på sig att anpassa sina ekonomiska system för att det under första halvåret 2026 skulle kunna gå att följa upp kostnader och intäkter som generats under 2025.

9.7 Sammanfattande konsekvenser av förslagen till uppföljning

Beroende på för vilket syfte som uppföljning av kostnader och intäkter för yrkeshögskoleutbildning görs, får det lite olika konsekvenser. Gemensamt är dock – oavsett vilken uppföljningsmodell som används – att utbildningsanordnarnas uppgiftslämnarbörda ökar. De förslag som MYH har presenterat har lite olika påverkan på uppgiftslämnarbördan.

Enligt SCB:s tidigare beräkningar per omgångsnivå skulle det krävas cirka 60 minuter för att svara på enkäten.²⁷ I möte med Yrkeshögskoleförbundet och Almega-Utbildningsföretagen har framkommit att deras bedömning är att det tar längre tid än 60 minuter per utbildningsomgång att svara på en enkät av det slag som MYH föreslår.²⁸

SCB har även gjort kostnadsberäkningar för vad det skulle motsvara för kostnader för utbildningsanordnarna beroende på hur många utbildningsomgångar som ska följas upp.

²⁷ SCB: Konsekvensutredning avseende föreskrifter om skyldighet för utbildningsanordnare att lämna uppgifter om yrkeshögskolans intäkter och kostnader, A2020/2009, sidan 7

²⁸ Mötena genomfördes den 30 augusti 2022.

Tabell 3. Beräknad kostnad i kronor för utbildningsanordnare efter tidsåtgång och antal omgångar*

Antal omgångar	Alternativ 1 40 minuter	Alternativ 2 60 minuter	Alternativ 3 120 minuter
1	536	800	1 600
5	2 680	4 000	8 000
10	5 360	8 000	16 000
20	10 720	16 000	32 000
50	26 800	40 000	80 000
100	53 600	80 000	160 000

*Antagandet har gjorts att en arbetstimme motsvarar 800 kronor. Kostnaden har beräknats enligt tidsåtgång x 800 x antal omgångar. Exempel: om 10 utbildningsomgångar och tidsåtgång är 60 minuter per omgång: 1 x 800 x 10 = 8 000 kr. Källa: SCB.

En uppföljningsmodell av det slag som SCB förordnar skulle innebära att cirka 3 300 utbildningsomgångar behöver redovisas årligen – givet yrkeshögskolans nuvarande volym. Knappt hälften (112) av alla utbildningsanordnare ansvarar för 1–5 utbildningsomgångar och en tredjedel av anordnarna ansvarar för 6–20 utbildningsomgångar. Ett fåtal utbildningsanordnare (12) har fler än 50 utbildningsomgångar.

Utbildningsanordnarnas uppgiftslämnarbörda blir betydligt mindre om uppföljningen sker i enlighet med det förslag som beskrivs som förslag nummer 2 på sidan 23. Det primära skälet är att den typen av uppföljning inte är tänkt att göras årligen.

Valet av uppföljningsmodell har också konsekvenser för vilken information man får ut av uppföljningen och hur pass användbar den är. För att uppföljningen ska kunna utgöra underlag för produktion av statistik krävs, enligt SCB, årliga uppföljningar av samtliga pågående utbildningsomgångar oavsett i vilken fas i livscykeln de befinner sig. Det betyder i sin tur att det i urvalet kommer att finnas med utbildningsomgångar som vid uppföljningstillfället nyligen påbörjats, sådana som avslutats under året och sådana som är kopplade till utbildningsnummer som inte längre ingår i yrkeshögskolan. Detta förfarande bedöms ge MYH begränsad nytta då den inte säger något om vad hel YH-utbildning kostar att genomföra och därmed inte ger en tydlig bild över YH-utbildningarnas finansiering.

Den typ av uppföljning som skulle ge MYH mest kunskap och en chans att utvärdera graden av medfinansiering och faktiska kostnader samt jämföra specifika utbildningars kostnader utifrån region, studieform och inriktning är naturligtvis uppföljning som sker då samtliga utbildningsomgångar knutna till ett utbildningsnummer är avslutade. Konsekvenserna av ett sådant förfarande bidrar dock inte till att skapa ett statistiskt underlag på aggregerad nivå och inte underlag för att skapa tidsserier. Det skulle också ta relativt lång tid innan uppföljning av samtliga utbildningsnummer är genomförd. Risken är också stor att bortfallet blir betydande då cirka 30 procent av utbildningarna inte får förnyade beslut.

En uppföljning i enlighet med förslag 2 som presenteras i denna återrapporering bedöms ge myndigheten relevanta svar på en utbildnings faktiska kostnader, arbetslivets medfinansiering, ett relativt litet bortfall och en begränsad uppgiftslämnarbörda för utbildningsanordnarna.

Sammantaget visar arbetet med detta uppdrag att det har blivit tydligt att SCB:s behov av att genomföra uppföljning av yrkeshögskoleutbildningarnas kostnader och intäkter i syfte att skapa nationell och internationell statistik inte fullt ut sammanfaller med

MYH:s behov av uppföljning avseende en utbildnings faktiska kostnader och specifik medfinansiering.

Bilaga 1. Enkätunderlag

Redovisning -kostnader		Redovisning - övriga intäkter	
Personal			
	Egen personal	<input type="text" value="0 kr"/>	Studerandeavgifter
	Undervisande	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Övrig	<input type="text"/>	Övrigt
			<input type="text"/>
	Inhyrd personal	<input type="text" value="0 kr"/>	Summa intäkter
	Undervisande	<input type="text"/>	<input type="text" value="0 kr"/>
	Övriga	<input type="text"/>	
	Summa personal	<input type="text" value="0 kr"/>	
Lokaler			
	Hyror, taxebunda kostnader och övrig lokaldrift	<input type="text"/>	
	Summa lokaler	<input type="text" value="0 kr"/>	
Övrigt			
	Kapitalkostnader, inköp, övrigt	<input type="text"/>	
	Summa övrigt	<input type="text" value="0 kr"/>	
Summa kostnader		<input type="text" value="0 kr"/>	

Redovisning medfinansiering

LIA	<input type="text"/>	Anges genom att välja timpris via rullista och antal timmar
Ledningsgrupp	<input type="text"/>	Anges genom att välja timpris via rullista och antal timmar
Lokaler	<input type="text"/>	
Övrig signifikant medfinansiering	<input type="text"/>	
Summa medfinansiering	<input type="text" value="0 kr"/>	

Medfinansiering per ägarkontroll	Kommunal medfinansiering	Regional medfinansiering	Statlig medfinansiering	Privat medfinansiering
Medfinansiering, %				
Medfinansiering kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr

Bilaga 2 Budgetmall för ansökan över schablon

Manual för ifyllande av kostnadsbudget²⁹

För att myndigheten ska kunna bedöma ansökan ska ni göra en kostnadsbudget för en omgång av utbildningen. I förordningen om yrkeshögskolan står att MYH vid beräkning av statsbidrag eller särskilda medel särskilt ska beakta (5 kap 6 § YHF):

1. de faktiska kostnaderna för utbildningen, och
2. hur det samlade ekonomiska ansvaret för en utbildning delas mellan staten, arbetslivet och andra finansiärer.

Genom att göra kostnadsbudget för en utbildningsomgång får ni fram en beräkning av omgångens kostnader. Nettokostnaden, kostnaden efter avdrag för medfinansiering, räknas fram per årsplats utifrån omgångens poäng. Budgeten för en utbildningsomgång ger vägledning till val av schablon och eventuella schablontillägg som kan sökas eller om det är aktuellt att söka över/under schablon.

Obligatoriska uppgifter för identifiering och uträkning

De grönmarkerade rutorna är obligatoriska att fylla. Var noga med att uppgifterna stämmer överens med ansökan.

- **Utbildningens namn och ansökningsnummer** - för att verifiera vilken ansökan budgeten tillhör.
- **YH-poäng, antal sökta platser & antal YH-poäng för LIA** – uppgifterna ligger till grund för beräkningar i mallen.

Kostnader för undervisning (för en utbildningsomgång)

Här görs en uppdelning med två underrubriker.

- Timmar och timkostnaden avseende den lärar- eller handledarledda verksamheten. Det kan avse både anställd personal och konsulter och ska stämma överens med angivet antal timmar i ansökan.
- Timmar och timkostnad för utbildningens övriga genomförande ska också stämma överens med ansökan.

Definition av vad som avses med lärar- eller handledarledd verksamhet hittar du under "Frågor till ansökan om yrkeshögskolan" avsnitt 8.

Administration av LIA-kurser, studievägledning och andra indirekta personalkostnader under "Administration och övriga driftskostnader".

LIA och ledningsgruppsarbete

- **Ledningsgruppsarbete:** Här budgeteras antal timmar för arbetslivets medverkan i ledningsgruppens arbete avseende en utbildningsomgång. Ni ska inte ta med utbildningsanordnarens egen personal eller

²⁹ Budgetmallen används endast för dem som ansöker om statligt stöd som överskrider fastställd schablon.

studeranderepresentant.

Timmarna ger en kostnad med automatik utifrån en schablon på 500 kr/tim.

- LIA: Kostnaden för Kursen/kurserna lärande i arbete (LIA) beräknas med automatik utifrån angivet antal poäng för LIA, antal platser på en omgång och utifrån ett antagande om kostnad för 10 timmar per vecka och en schablonmässig timkostnad på 375 kr.
Den totala kostnaden för dessa poster kommer med automatik räknas som medfinansiering i ansökan och inte ingå i nettokostnaden för en årsstudieplats.

Lokalkostnader

Här ska alla lokalkostnader för den skolförlagda undervisningen redovisas. Ingen hyra för LIA-lokaler ska tas med. Ange hyra per kvadratmeter samt antal kvadratmeter som nyttjas för omgången. Används lokalerna till olika utbildningar eller till redan pågående utbildningsomgångar av samma utbildning eller till annan verksamhet ska endast nyttjad andel av kvadratmeter för omgången anges.

Ange sedan summa kostnad för hela utbildningsomgången. Någon beräkning sker inte med automatik eftersom studietakten kan variera och då påverka kostnaden.

Ingår inte el, vatten, värme med mera i hyran lägger ni till dessa kostnader på en egen rad/rader. Övriga kostnader som avser lokaler till exempel städkostnader tas också upp under denna rubrik.

Administration och övriga driftskostnader

Här ska utbildningsomgångens andel av administrations och overhead (OH)-samt marknadsföringskostnader redovisas var för sig. Exempel på administration/OH är övergripande IT, telefoni, kontorsmaskiner, kontorsmaterial, administrativ personal, ledning, studievägledare med mera. Marknadsföringskostnader kan vara annonsering, tryck av broschyrer, mässdeltagande med mera.

Undervisningsmaterial

Här redovisas utbildningsomgångens direkta kostnader för material i den sökta utbildningens undervisning. Det kan till exempel vara datorer, böcker, råvaror, dataprogram, webbplattform, licenser och annat som då inte ingår i overheadkostnader.

Kostnader för utrustning

Här redovisas kostnaden för den eller de maskiner som används i undervisningen. Maskinerna kan vara leasade eller inköpta och där avskrivningen då är kostnaden. Används maskinen till flera utbildningar ska kostnaden endast avse nyttjandegraden för en omgång avseende den sökta utbildningen.

Övriga intäkter

Här redovisas intäkter som till exempel sponsring och intäkter för försäljning av produkter som framställs på utbildningen. För utbildningar med studerandeavgifter anges totalbeloppet för dessa här. Intäkterna summeras till raden "annan medfinansiering" i summeringen längst ner i kostnadsbudgeten.

Total kostnad (inklusive LIA) för en utbildningsomgång

Här redovisas den totala kostnaden, medfinansieringen och nettokostnaden. Nettokostnaden är kostnaden exklusive medfinansiering. Denna nettokostnad anges för hela omgången samt per plats och utifrån omgångens omfattning i YH-poäng räknas också en årsplatskostnad fram.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se